

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Octauu[m] de veneratione imaginu[m] [e]t reliquijs sanctor[um].

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

G Dubitat vtrum panis teneat solue-
re decimas diuini sacerdoti. Respon-
detur fm Tho. quo dicitur. vi. q. v. artic.
. iij. Reddere debitum est actus iusticie
z ideo ad hoc qd alicui reddatur qd ei
debet. no refert vtrum sit diues vel pau-
per. Decime aut sacerdotib⁹ debent
in coi quide fm ius naturale. Natu-
ralis em ro dicit qd illi qui p ppo in
spualibus laborant. a ppo stipendia
sue accipiant sustentationis. Et fm h
etiam in nouo testamento est iure di-
uino sanctu. Nam. j. Corinth. x. do-
minus ordinavit his qui euangeliz
annunciat vt de euagelio viuunt. In
veteri aut testamento qntitas fuit de-
terminata scz decima. Et idem statuit
ecclia in nouo testamento soluendu.
Vn cum sacerdotib⁹ decime debean-
tur tam de iure naturali qz diuino. z
etaz ex statuto ecclie quis sacerdos
sit diues. nihilominus paup tenet ei
decimas soluere. Sed dicit alias ha-
bet vni sustentet. Cur ego sibi dabitur
Rude pmo q decimarum solutio etia
ppter paupes e instituta sustentados.
sed his sacerdos puidere debet de de-
cima. Scda q effectu e alicui debitum
pstatu ecclie. nihilomin⁹ ei debetur
quis sit diues. Qui em i simili emit
rem aliquam debet soluere tm qntu va-
let. sine a paupere sine a diuite emat.
Addit Ray. in sum. Clerici hntes suf-
ficiens pmoniu vel reddit⁹. recipi-
tes adhuc decimas. si tales deseruiut
ecclie z decimas picipiut no vt eas in
malos vsus h in pios psumat. no pec-
cant. alias sacrilegiu comittut. xvj. q.
. j. qm. Nte difficultates hic sunt. s. an
lasci sine feudo possint decimas hie
h hoc ad presens relinquo.

Capitulum. viij.

Ecto mandatu est negatiuum
sicut z sequentia. Non habeb
deos alienos coram me. Con-

tra hoc faceret qm etiam sine imagi-
nibus solem aut luna vel aliqd aliud
p deo colerent sicut quidaz fecerunt.
Sed quia hic error etiam inter paga-
nos multos extinctus est. ideo nihil
de isto iam opus est dicere. Sed co
sequenter septimo mandat q nec ima-
gines deoru hie debemus eas venera-
do deitatis cultu. Contra hoc faciunt
imaginibus abutetes. Vnde quia h
monemur adorare deum z cauere ab
imaginu cultu malo. Ideo hic tria vi-
deda sunt. Primo de institutioe ima-
ginum. Secundo de veneratione re-
liquiaru. Tertio versus quas mundi
partes adorare debeamus. Pro pmo
notandum q adorare est se totu adora-
to subicere ppter eminentiam virtutis
z sanctitatis totamqz spem in ipm po-
nere. vnde z cultus sine seruitus dici-
tur. z sic deo compedit solt. nam sine
eo nihil possumus Job. xv. Venera-
ri vo sanctos possumus nos eis sub-
ijciendo tanqz dei amicis z nostris in-
tercessoribus. z hec spes est suffragij.
Sed diceret. cur faciunt xpiani ima-
gines cōtra illud preceptu. Non faci-
es tibi sculptile. Respondet primo q
deus absolute non phibuit fieri ima-
gines. qz iussit cherubin effigiari obū-
brantia ppiatorum. Exo. xxv. Sed
phibuit modo qui sequit scz. non ad-
orabis ea neqz coles ea. no videlicet si-
cut gentiles q putabat aut aliqd dius
ni in imagine ee. aut creatu qd deu ef-
figiare. Fuit tm in veteri testamēto
phibitu fieri imagines maxie dei. Tu
ppter pmitate ppli ad idolatriam pnc. et
inter idolatras comorant. Tu etaz qz
de⁹ noduz ho fact⁹ fuit. vn nec effigla-
ri debuit. Hodie at introduct⁹ e vsus
imaginu. primo a xpo q sua imaginē
Abagaro regi pmo ipsaz misit. vt re-
fert Eusebi⁹ i ecclastica hysto. z Da-
masus li. sniaz suaru. Scdo ab aplis

Nam tpe eorū hec fuerunt. **N**ī Lu-
cas imagines yginis Marie et filii ei⁹
sculpisse legit. Et aploꝝ tempore san-
ctus Seruatus imaginē Christi cru-
cifixi secuz detulisse reperitur in sua hy-
storia. Tertio a primato ritu ecclesie
que approbationē imaginū in concilio
Abomano fere mille episcopozū
D congregato diffiniuit. Sed cur in-
uente sunt? Respōdet fm Tho. in ter-
tio dif. ix. triplici de causa fm tres p-
tes imaginis anime. Ex parte memo-
rie. ad frequentē recordationē salutis
nostre et instrumentoz salutis. Ex par-
te intellreus. ad informationē rudiu
qui litteras ignorant qui docent ima-
ginibus loco litterarum. Ex parte vo-
luntatis. ad maiorē excitationē deno-
tionis. Plus enim mouēt visa q̄ au-
dita. Et sic institute sunt ppter memo-
rie labilitatē. intellectus ruditatem. et
affectus tarditatem. Item noranduz
q̄ fm doctores cōmunit dif. ix. tertij.
adoratur deus in quibusdam signis
latria. puta eucharistia. imagine cru-
cifixi. imagine crucis. et in scriptura sa-
cra potissime in euāgelio possz a pra-
dente adorari. veneramur etiam san-
ctos in quibusdam dulcis. vt in imagi-
nibus sanctoz aliorum ecclesiis alta-
ribus reliquijs et similib⁹. **E** Quo ad
secundū. Cur venerande sint reliquie
sanctozū? Responderetur fm Damas.
in hystoria Barlaam. vbi recitatur de
processione sanctoz patrū portantiū
reliquias. q̄ q̄druplci de causa. Pri-
mo vt ex veneratione eorum auxiliū
sentiamus. Secundo vt exempla eo-
rum quoz sunt hic imitemur. Ter-
tio vt requiem patrie vbi anime eorū
sunt sperem⁹. Quarto vt nos in pul-
nerē redigēdos memoremur. **F** Quo
ad tertū fm Tho. vbi supra. Ad orie-
tem adoramus et altaria construim⁹
quiuplci de causa. Primo in signū

q̄a Christo est nostra illuminatio qui
est lux mundi. sicut sol est ab orien-
te. Secūdo quia oris est nobilior pars
orbis. in signum nos ibi vertimus q̄
credamus omnia nobis a deo confer-
ri et nobiliora vt gratuita immediate.
Tertio sicut motus incipit ab oriente
per angelum. ita omnis nostra actio
a deo. Quarto quia paradīsus est ibi
a quo cecidim⁹ ideo memoremur vt
in cell paradīsum intremus. Quinto
q̄ ab oriente ad iudicium veniet xps.

Capitulum. ix.
Oratio prohibet hic omnis su-
perstitio. diuinatio et similia.
in quib⁹ illud quod a solo deo
vel a sanctis expectare debem⁹ a crea-
turis illicite requirimus. Non inquit
adorabis ea neq̄ coles. Circa hāc ma-
teriam videndum. Primo de specie-
bus superstitionum. Secundo de gra-
uitate huius peccati. Tertio de reme-
dijs licitis et illicitis. **Q**uo ad primū
fm Isido. viij. etymo. et fm Tho. se-
cūda. ij. q. lxxxiij. Et certe sunt capita-
les quatuordecim species. Prima est
phitonū hominū. videlicet in quibus
demon loquit. Ad quam reduci vidē-
tur putātes se localiter ad herodīanā
traduci. Item quedā mulieres in q̄-
tuor tēporib⁹ extasim p demonē pa-
tiētes. Secūda ē somnia habentiū et de-
ceptorie ibi iudicantiū. Terna mathe-
maticoz. qui fm natiuitates hoim et
fm influx⁹ celestiu iudicāt diffinitive
de volūtarijs hūanis. nā mathemati-
ci iudicāt fm pstellatōes. Quarta so-
tiligioꝝ. Quia arioloꝝ. i. in artis ido-
loꝝ rīsa dantes. Sūt geomārici i ter-
restrib⁹ iudicātes vt i inspectōe vnguis
calibis politis. spatula. manu. et in si-
millibus futura vel secreta predcētes
Sexta auguria practicantiuz audita
scilicet in cantu et volatu et motu auis-
um iudicantiū. Septima carmiatoꝝ